

รายวิชา คณิตศาสตร์

รหัสวิชา ค21101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง แทนแล้วรู้เลย (2)

ครูผู้สอน

ครูปัญชिता

สุวรรณชาตรี

ครูกมลชนก

มีหลาย

หน่วยที่ 5 สมการสู่ชีวิต

แทนแล้วรู้เลย (2)

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถเขียนนิพจน์พีชคณิต
จากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

ตัวแปร

เป็นตัวที่ยังไม่ทราบค่าที่แน่นอนและสามารถ
เปลี่ยนค่าได้ ซึ่งนิยมใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษ
ตัวพิมพ์เล็กเขียนแทนตัวแปร

นิพจน์พีชคณิต

ประกอบด้วย ค่าคงตัวและตัวแปร
ซึ่งอยู่ในรูปของการดำเนินการต่าง ๆ

การหาค่าของนิพจน์พีชคณิต

เมื่อนิพจน์พีชคณิตนิพจน์หนึ่ง
ถ้าต้องการหาค่าของนิพจน์พีชคณิตนั้น
สามารถทำได้โดย แทนตัวแปรในนิพจน์
พีชคณิตด้วยจำนวนที่กำหนดให้ แล้ว
คำนวณหาค่าของนิพจน์พีชคณิตนั้น

ตัวอย่างที่ 1 จงหาค่าของนิพจน์พีชคณิต $x + 4y$

เมื่อ $x = 2$ และ $y = 1$

วิธีทำ เมื่อแทน x ด้วย 2 และแทน y ด้วย 1 ใน $x + 4y$

$$\begin{aligned} \text{จะได้ } x + 4y &= 2 + 4(1) \\ &= 2 + 4 \\ &= 6 \end{aligned}$$

ตอบ 6

การเขียนนิพจน์พีชคณิต
แทนข้อความที่กำหนดให้

ตัวอย่างที่ 2 จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนสถานการณ์ต่อไปนี้

วันแรกพ่อจับปลาได้ x ตัว วันที่สองพ่อจับปลา
ได้เท่ากับวันแรก และวันที่สามพ่อจับปลาได้ 14 ตัว
รวมสามวัน พ่อจับปลาได้ทั้งหมดกี่ตัว

คำถาม

ถ้าวันแรกพ่อจับปลาได้ **X** ตัว
แล้ววันที่สองพ่อจับปลาได้ก็ตัว

X ตัว

คำถาม

วันที่สาม พ่อจับปลาได้กี่ตัว

14 ตัว

วันที่ 1

x ตัว

วันที่ 2

x ตัว

วันที่ 3

14 ตัว

คำถาม

รวมสามวัน พ่อจับปลาได้ทั้งหมดกี่ตัว
จะเขียนนิพจน์พีชคณิตได้อย่างไร

$$x + x + 14 \text{ ตัว}$$

ตัวอย่างที่ 2 จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนสถานการณ์ต่อไปนี้

วันแรกพ่อจับปลาได้ x ตัว วันที่สองพ่อจับปลา
ได้เท่ากับวันแรก และวันที่สามพ่อจับปลาได้ 14 ตัว
รวมสามวัน พ่อจับปลาได้ทั้งหมดกี่ตัว

ตอบ พ่อจับปลาได้ทั้งหมด $x + x + 14$ ตัว

$$x + x + 14$$

สามารถเขียนให้อยู่ในรูปอย่างง่าย โดยใช้สมบัติการแจกแจง ดังนี้

$$\begin{aligned}x + x + 14 &= (x + x) + 14 \\&= (1x + 1x) + 14 \\&= (1 + 1)x + 14 \\&= 2x + 14\end{aligned}$$

$$x + x + 14 = 2x + 14$$

คำถาม

$$2x + 14$$

สมมุติว่า ถ้าวันแรกพ่อจับปลาได้ 20 ตัว

- จะหาค่านิพจน์พีชคณิตนี้ได้อย่างไร
- รวมสามวัน พ่อจับปลาได้ทั้งหมดกี่ตัว

คำถาม

จะหาค่านิพจน์พีชคณิตนี้ได้อย่างไร

แทนค่า X ด้วย 20

คำถาม

รวมสามวัน พ่อจับปลาได้ทั้งหมดกี่ตัว

$$2(20) + 14 = 54 \text{ ตัว}$$

ตัวอย่างที่ 3 จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความต่อไปนี้

“จำนวนซึ่งมากกว่า m อยู่ 23”

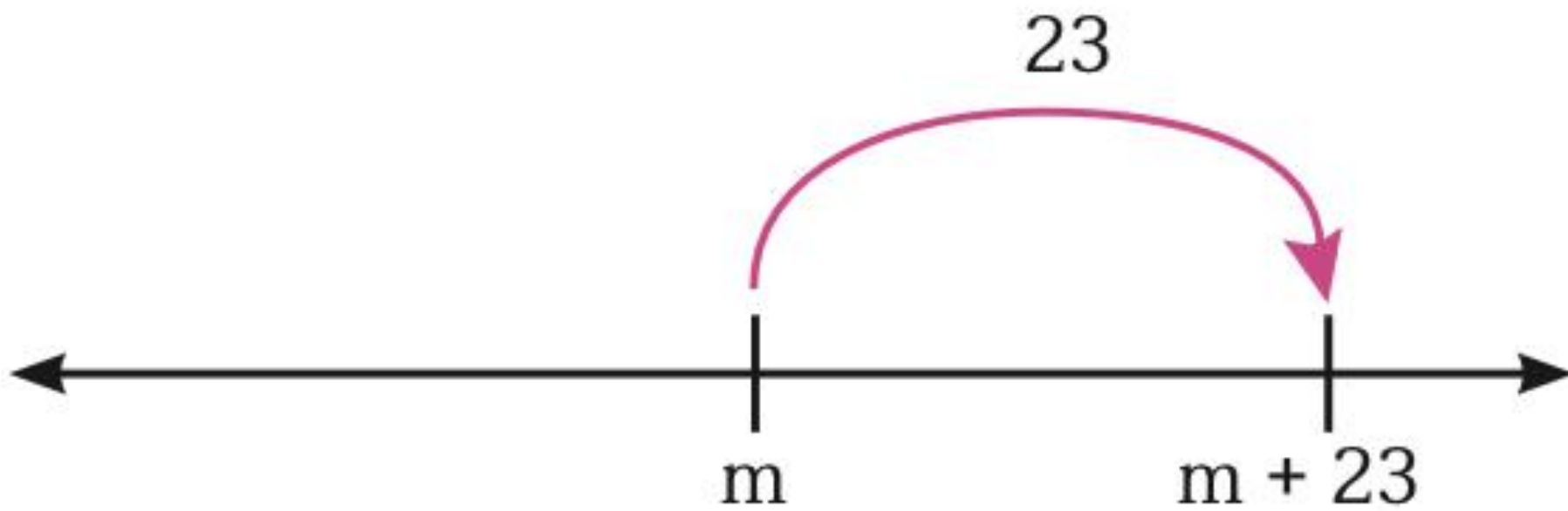
คำถาม

ถ้าจำนวนจำนวนหนึ่ง คือ **m**
แล้วจำนวนที่มากกว่า **m** อยู่ **23** เป็นเท่าใด

$$m + 23$$

ตัวอย่างที่ 3 จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความต่อไปนี้

“จำนวนซึ่งมากกว่า m อยู่ 23”

ตอบ จำนวนซึ่งมากกว่า m อยู่ 23 คือ $m + 23$

คำถาม

$$m + 23$$

ถ้าให้ $m = 15$

แล้วค่าของนิพจน์พีชคณิตนี้จะเท่ากับเท่าใด

$$15 + 23 = 38$$

บอกได้ไหม ?

3 เท่าของผลบวกของ x กับ 5

เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความดังกล่าวได้อย่างไร

$$3(x + 5)$$

$$3x + 5$$

3 เท่าของ x บวกกับ 5

ผลบวกของ $3x$ กับ 5

$$3(x + 5)$$

$$3x + 5$$

$$3(x + 5)$$

สามารถใช้สมบัติการแจกแจง ดังนี้

$$3(x + 5) = 3x + 15$$

$$3(x + 5) \neq 3x + 5$$

ฝึกคิด

แบบฝึกหัด 2 : เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 1

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตต่อไปนี้ให้อยู่ในรูปร่างง่าย

- $7x + 3x - x = \dots\dots\dots$
- $5w - 2w - 4 + 1 = \dots\dots\dots$
- $9(2t - 3) = \dots\dots\dots$

ตอนที่ 2

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแสดงแนวคิดโดยเติมข้อมูลลงในแผนภาพหรือเส้นจำนวนให้สมบูรณ์

- จำนวนซึ่งน้อยกว่า 21 อยู่ x คือจำนวนใด

แนวคิด

ดังนั้น จำนวนซึ่งน้อยกว่า 21 อยู่ x เขียนได้เป็น $\dots\dots\dots$

- จیبซื้อดินสอ 2 แท่ง ราคาแท่งละ w บาท และมีบรรทัด 1 อัน ราคา 10 บาท จیبจะต้องจ่ายเงินเท่าไร

แนวคิด

..... บาท

..... บาท

..... บาท

ดังนั้น จیبจะต้องจ่ายเงิน $\dots\dots\dots$ บาท

- แม่ซื้อไข่ไก่มาจำนวนหนึ่งในราคาฟองละ 3 บาท แม่มีเงินเหลือ 56 บาท เดิมแม่มีเงินเท่าไร

แนวคิด

สมมติ ให้ไข่ไก่มีจำนวน $\dots\dots\dots$ ฟอง

ราคาฟองละ $\dots\dots\dots$ บาท

แม่มีเงินเหลือ $\dots\dots\dots$ บาท

..... บาท

..... บาท

..... บาท

ดังนั้น เดิมแม่มีเงิน $\dots\dots\dots$ บาท

แบบฝึกหัด 2

เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตต่อไปนี้ให้อยู่ในรูปอย่างง่าย

- $7x + 3x - x = \dots\dots\dots$
- $5w - 2w - 4 + 1 = \dots\dots\dots$
- $9(2t - 3) = \dots\dots\dots$

ตอนที่ 2

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแสดงแนวคิดโดยเติมข้อมูลลงในแผนภาพหรือเส้นจำนวนให้สมบูรณ์

- จำนวนซึ่งน้อยกว่า 21 อยู่ x คือจำนวนใด

แนวคิด

ดังนั้น จำนวนซึ่งน้อยกว่า 21 อยู่ x เขียนได้เป็น $\dots\dots\dots$

- จิบซื้อดินสอ 2 แท่ง ราคาแท่งละ w บาท และไม้บรรทัด 1 อัน ราคา 10 บาท จิบจะต้องจ่ายเงินเท่าไร

แนวคิด

บาท

บาท

บาท

ดังนั้น จิบจะต้องจ่ายเงิน $\dots\dots\dots$ บาท

- แม่ซื้อไข่ไก่มาจำนวนหนึ่งในราคาฟองละ 3 บาท แม่มีเงินเหลือ 56 บาท เดิมแม่มีเงินเท่าไร

แนวคิด

สมมติ ให้ไข่ไก่มีจำนวน $\dots\dots\dots$ ฟอง

ราคาฟองละ $\dots\dots\dots$ บาท

แม่มีเงินเหลือ $\dots\dots\dots$ บาท

บาท

บาท

บาท

ดังนั้น เดิมแม่มีเงิน $\dots\dots\dots$ บาท

แบบฝึกหัด 2 เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ทำให้อลอง

ให้นักเรียนเขียนข้อความที่สอดคล้องกับนิพจน์พีชคณิต $2x + 5$

.....

.....

.....

.....

ตัวแปร เป็นตัวที่ยังไม่ทราบค่าที่แน่นอนและสามารถเปลี่ยนค่าได้ นิยมใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์เล็กในการเขียนแทนตัวแปร

นิพจน์พีชคณิต ประกอบด้วยค่าคงตัวและตัวแปร ซึ่งอยู่ในรูปของการดำเนินการต่าง ๆ

ร่วมกันเฉลี่ย

เฉลย

แบบฝึกหัด 2 เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 1

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตต่อไปนี้ ให้อยู่ในรูปอย่างง่าย

$$1. 7x + 3x - x = 9x$$

$$2. 5w - 2w - 4 + 1 = 3w - 3$$

$$3. 9(2t - 3) = 18t - 27$$

เฉลย

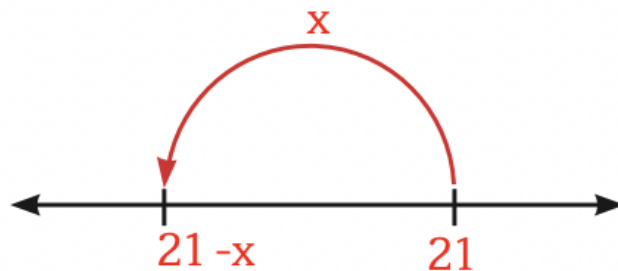
แบบฝึกหัด 2 เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแสดงแนวคิดโดยเติมข้อมูลลงในแผนภาพหรือเส้นจำนวนให้สมบูรณ์

1. จำนวนซึ่งน้อยกว่า 21 อยู่ x คือจำนวนใด

แนวคิด

ดังนั้น จำนวนซึ่งน้อยกว่า 21 อยู่ x เขียนได้เป็น

$$21 - x$$

เฉลย

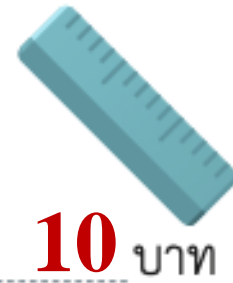
แบบฝึกหัด 2 เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแสดงแนวคิดโดยเติมข้อมูลลงในแผนภาพหรือเส้นจำนวนให้สมบูรณ์

2. จีบซื้อดินสอ 2 แท่ง ราคาแท่งละ w บาท และไม้บรรทัด 1 อัน ราคา 10 บาท จีบจะต้องจ่ายเงินเท่าไร

แนวคิด

ดังนั้น จีบจะต้องจ่ายเงิน $2w + 10$ บาท

เฉลย

แบบฝึกหัด 2 เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2

คำชี้แจง จงเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้ พร้อมทั้งแสดงแนวคิดโดยเติมข้อมูลลงในแผนภาพหรือเส้นจำนวนให้สมบูรณ์

3. แม่ซื้อไข่ไก่มาจำนวนหนึ่งในราคาฟองละ 3 บาท แม่มีเงินเหลือ 56 บาท เดิมแม่มีเงินเท่าไร

แนวคิด

สมมติ ให้ไข่ไก่มีจำนวน m ฟอง

ราคาฟองละ 3 บาท

แม่มีเงินเหลือ 56 บาท

$3m$ บาท

56 บาท

$3m + 56$ บาท

ดังนั้น เดิมแม่มีเงิน $3m + 56$ บาท

เฉลย

แบบฝึกหัด 2 เขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความที่กำหนดให้

ทำให้ลอง

ให้นักเรียนเขียนข้อความที่สอดคล้องกับนิพจน์พีชคณิต $2x + 5$

- สองเท่าของจำนวนจำนวนหนึ่ง บวกด้วยห้า
- ป๋องซื้อน้ำ 2 แก้ว ราคาแก้วละ x บาท และซื้อขนมอีก 5 บาท ป๋องจะต้องจ่ายเงินเท่าใด

ตัวอย่างคำตอบ

สรุป

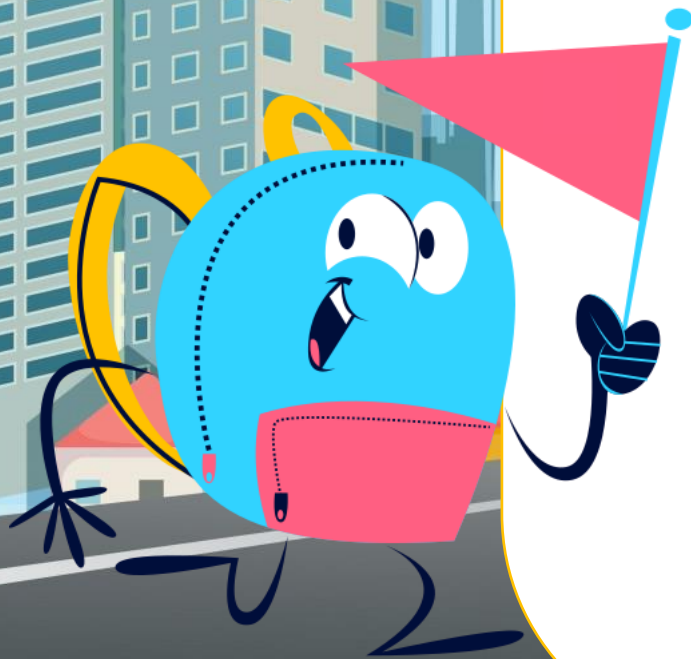
การเขียนตัวแปรจากโจทย์ที่กำหนดให้ สามารถใช้แผนภาพหรือเส้นจำนวน เพื่อช่วยในการเขียนนิพจน์พีชคณิตจากข้อความที่โจทย์กำหนด และเมื่อได้นิพจน์พีชคณิตแล้ว สามารถใช้ความรู้เรื่องสมบัติการแจกแจงในการจัดให้อยู่ในรูปอย่างง่ายได้

บทเรียนครั้งต่อไป

มาลองแทนค่ากัน (1)

สิ่งที่ต้องเตรียม

แบบฝึกหัด 3

ตรวจสอบคำตอบของสมการ

สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

